Van Heurn, W. C. Bladvulling. (1922)

V

HARVARD UNIVERSITY.

LIBRARY

OF THE

MUSEUM OF COMPARATIVE ZOÖLOGY

60,885

GIFT OF

Outram Bangs.

January 18, 1923.

JAN 18 1923

60,885

Bladvulling.

Tot de schadelijkste vogels van Java, en misschien zelfs van geheel Indië, behooren zonder twijfel de dusgenaamde *„Bastaard-honingzuigers"*, zijnde kleine vogeltjes van 't genus *Dicaeum*, dat op Java alleen reeds door minstens 4, en in onzen geheelen Oost door een nog veel grooter aantal soorten vertegenwoordigd wordt. Deze nietige, maar dank zij de veelal bonte kleuren der mannetjes toch spoedig in 't oog vallende vogeltjes zijn n.l. de overbrengers van plantaardige parasietcn, woeker-planten uit de geslachten *Loranthus* en *Viscum*, waarvan op Java bijna alle vruchtboomen en ook tallooze andere (kapok, muskaatnoot, cacao, enz.) letterlijk vergeven zijn. Zóóver kan 't met dit parasitisme zelfs gaan, dat 't dikwijls moeite kost, aan bijv. een manga- of doekoe-boom iets van diens eigen blad terug te vinden, en, doordat van lieverlede de tak, waarop zich een *Loranthus* heeft gevestigd, (de *Viscum* of Maretak is n.l. hier gewoonlijk een hyper-parasiet, die dus op zijn beurt op den *Loranthus* parasiteert!), tengevolge van voedsel-onttrekking, en misschien ook door andere, onnaspeurlijke oorzaken (hij wordt n.l. veelal knoestig, gal-achtig), begint af te sterven, is 't geval niet zeldzaam, dat zwaar-geïnfecteerde boomen in hun geheel vroegtijdig ten onder gaan, gezwegen nog van de vermindering der vrucht-dracht, lang vóór dat de dood aan alle misère een einde maakt.

Nu valt weliswaar niet te ontkennen, dat ook de eigenaar van den boom zelf ten deele de schuld draagt van 't door hem geleden oogst-verlies, want proeven hebben aangetoond, dat 't goed mogelijk is om de boomen met een half-jaarlijksche inspectie behoorlijk „schoon" te houden, hetgeen bij de niet zeer hooge vruchtboomen volstrekt niet wegens onbereikbaarheid der takken onuitvoerbaar is, terwijl een bezitter van (stekelstammige) kapok-boomen, indien hij prijs stelt op 't inzamelen van 't bekende zaad-pluis (hetgeen intusschen lang niet altijd 't geval is), zich dan ook maar ter vermijding van de befaamde stekels een flinke bamboe-ladder moet vervaardigen, of, in 't andere geval den nutteloozen boom moet kappen. Onderhield men in eenig bewoond oord uni-

verseel een dergelijken boom-reinigingsdienst, dan zou niet alleen blijken, dat de opbrengst der boomen er aanmerkelijk door vooruitging, maar ook, dat de boom-inspectie zelve gaandeweg hoe langer hoe minder inspanning zou gaan vorderen, aangezien, zooals iedereen kan opmerken, de Dicaeumpjes hoofdzakelijk alleen „invallen" in dusdanige boomen, waarin de *Loranthus* groeit, en reeds 't vruchtdragend stadium heeft bereikt, terwijl zij in onbesmet geboomte en dus ook in een goed „schoon" gehouden oord slechts toevallige zwerfgasten zijn en aldaar dus maar bij uitzondering hun verderf-zaaiend werk verrichten. Maar, 't is weer 't oude liedje, : met *samenwerking* moet men in zoo'n geval bij inlandsche landbouwers niet aankomen, en ook vooral ook niet met nieuwigheidjes, waar hunne ouders zich óók niet mee bezig hebben gehouden ; zónder al die „soesah" krijgen zij immers tóch reeds opbrengst genoeg ! !

Intusschen was 't er mij geenszins om te doen, te dezer plaatse een bestrijding te propageeren van, uit een phytopathologisch oogpunt beschouwd, schadelijke vogels, zelfs ook niet al loopt bij die bestrijding geen enkele combattant der tegenpartij de kans, er 't leven bij in te schieten, maar wèl was 't mijn bedoeling, de aandacht te vestigen op de zonderlinge, en in zekeren zin ook niet geheel onvermakelijke wijze, waarop de bedoelde Dicaeums zich van hunne voor ons zoo nadeelige taak kwijten. Dat deze vogeltjes de *Loranthus*- en *Viscum*-vruchten niet a.h.w. afkluiven, en de kleverige zaden met den snavel ergens aan afstrijken, maar dat deze laatste wel degelijk de maag passeeren en 't vogel-lichaam per anum verlaten, blijkt onmiskenbaar wanneer men de dieren op de snijtafel krijgt ; steeds vindt men dan een gedeelte van den darm-tractus met eenige van de tamelijk groote zaden opgevuld, die, nog omhuld zijnde door 't vrucht-slijm, veelal parelsnoergewijs aan elkander blijven kleven.

Nu zal 't een ieder, die pas sinds kort op Java vertoeft, naast de tallooze andere voor hem nieuwe „natuurwonderen" ook wel eens opgevallen zijn, hoe menigvuldig men overal de kiemplantjes van den *Loranthus* (gelukkig gaan er vele van te gronde !) aantreft, en hoe betrekkelijk dikwijls deze, nog zaadjes zijnde, en, zooals men allicht onderstelt, achteloos weggeworpen wordende, als door een onbegrijpelijk toeval geleid, juist precies boven op een slechts dunnen boomtak terecht moeten komen. Dat dit laatste evenwel geenszins een toeval, maar veeleer mathematische zekerheid is, bleek mij enkele weken geleden, toen ik eens op een

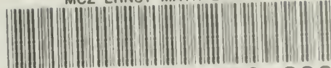
morgen in den tuin op bepaalde vogels stond te loeren, en er plotseling een mannetje van *Dicaeum flammeum*, Sparrm. zeer nabij op een bladerloozen horizontalen boomtak zitten kwam, zijn fonkelroode kop en rug schitterend in 't zonlicht. Juist drong zich de gedachte aan mij op, hoe gelukkig het voor den vogel was, dat ik hem voor mijn kleine collectie niet meer noodig had, toen onverwachts bleek, hoezeer fortuinlijk zulks in casu ook voor mij mocht heeten, want nu kon ik een waarneming doen, die mij in 't tegenovergestelde geval hoogstwaarschijnlijk zou zijn ontgaan. 't Miniatuur-diertje zakte n.l. eensklaps zienderoogen in de hielen door, en verplaatste zich met groote behendigheid over een afstand van 20 à 30 c.M. zijwaarts op zijn zitstok, terwijl het zijn lichaam in 't horizontale vlak snel heen en weer schommelde op een manier, zooals wij dit bijv. ook bij een op den grond loopende kraai of eend plegen waar te nemen. De bedoeling was hier duidelijk: de kleine acrobaat wilde zich n.l. van een reeds „afgewerkt", maar niettemin nog zeer kleverig *Loranthus*-zaadje ontdoen, en bereikte dit doel door 't overtollige voorwerp op zijn verheven zitplaats op een volgens menschelijk begrip ietwat onhandige manier vast te lijmen!

Interessant zou 't nu zijn, te weten te komen, of ook onze Europeesche *Turdus viscivorus* L. zich op dezelfde wijze gedraagt ten opzichte van de door dezen vogel uitgezaaid wordende besjes van *Viscum album*, en of evenzoo de remplacanten in onze West-Indiën (alwaar óók Loranthaceeën gevonden worden, en waar naar ik meen o.a. *Elainea pagana*, Licht, een der kleine boosdoeners is) de boomtakken gebruiken voor een overeenkomstig doel als waarvoor in de menschen-maatschappij het closet-papier bestemd is.

W. C. VAN HEURN.

Buitenzorg, den 16den Juli 1922.

Photomount
Pamphlet
Binder
Gaylord Bros.
Makers
Syracuse, N. Y.
PAT. JAN 21, 1908

MCZ ERNST MAYR LIBRARY
3 2044 128 439 890

